

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

אֲשֶׁר יִדְרֹךְ קִרְבָּנוּ לִיהוָה עַל-נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר-תִּשְׂגֶה יָדוֹ כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדְרֹךְ בְּכֵן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ:

כָּבֵד וַיִּדְבֵר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ כָּה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: יִבְרַכְכֶּה יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר

דִּיבֵר. קוֹרְבָנִיהָ קָדָם יֵי עַל נִזְרִיהָ, כִּי מִדְּמֵדִבִּיק יִדְרֵה, כְּפֹסֵם נִזְרִיהָ דִּיבֵר, בֵּן יַעֲבִיד, עַל אֲוִיָּתָא דְנִזְרִיהָ: כִּב. וּמִלִּיל יֵי עִם מִשָּׁה לְמִימֵר: כִּג. מִלִּיל עִם אֲהֲרֹן וְעִם בְּנֵוֹהֵי

לְמִימֵר, קָדִין תִּבְרְכוּן יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּד תִּימְרוּן [י"ג יִמְרוּן] לְהוֹן: כִּד. (*יִבְרַכְכֶּה יֵי וַיִּשְׁרְנֶךָ: כִּה. יִנְהַר * בְּכ"י עֲתִיקִים אֵין תִּרְגוּם אֲוִיָּתָא לְכִרְכַּת כְּהֵנִים.

רשב"ם מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזוה, לפי¹³ שהיו שלמי נזיר בכלל רש"י ויצאו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירין לכלל לידון אף בחזה ושוק.

(כא) מלבד אשר תשיג ידו, שאם¹⁴ אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים, כפי נדרו אשר ידר בן יעשה מוסף על תורת נזרו, על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר, שאם¹⁵ אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על שלש בהמות הללו, אין אני קורא בו כאשר ידור בן יעשה.

(כג) אָמֹר, כְּמוֹ זְכוֹר (שמות ז ז), שְׁמוֹר (דברים ה יא)¹⁶, בלעז דישנ"ט. אָמֹר לָהֶם, שִׁיחֵי כוֹלָם שׁוֹמְעִים¹⁷. אָמֹר, מִלֵּא¹⁸, לא¹⁹ תִּבְרַכְכֶם בַּחֲפוּז וּבִהְלוֹת אֵלָא בְּכוּוּנָה וּבְלִבְ שִׁלֵּם.

(כד) יִבְרַכְכֶּה, שִׁיתִּבְרַכּוּ נִכְסֵיךָ²⁰. וַיִּשְׁמְרֶךָ, שְׁלֵא²¹ יִבְאוּ עֲלֶיךָ שׁוֹדֵדִים לִיטוֹל מִמוֹנְךָ, שֶׁהַנּוֹתָן מִתְּנָה לַעֲבָדוֹ אֵינוֹ יִכוֹל לַשְׁמֵרוֹ מִכָּל אָדָם, וְכִיוֹן שְׁבָאִים לִיִּסְטִים עֲלָיו וְנוֹטְלִין אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ מֵהַנְּאִה יֵשׁ לוֹ בְּמִתְנָה זֶה, אֲבָל הַקְּבִ"ה הוּא הַנּוֹתָן הוּא הַשׁוֹמֵר. וְהִרְבֵּה מְדַרְשִׁים דְּרִישׁוּ בּוֹ בַּסְּפָרִי²².

13 ספרי לו. 14 שם לח. 15 שם. 16 כלומר, אינו ציווי אלא מקור. 17 ספרי לט. 18 כלומר בוי"ו כתיב, ולא "אמר". 19 תנחומא י. 20 ספרי מ. תנחומא י. 21 תנחומא שם. 22 מ.

(כא) וטעם מלבד אשר תשיג ידו, חיוב שיתן כפי ממונו⁵, גם ראב"ע כפי ימי הנדר אם רבים אם מעטים.

(כג) ונסמכה פרשת ברכת כהנים לפרשת נזיר, כאשר השלים תורת הנזיר שהוא קדוש, הזכיר תורת כהנים שהם קדושים. והמכחישים⁶ אמרו, כי זאת הברכה היה הכהן מברך לכל מביא מנחה. ונסמכה בעבור על פי אשר תשיג יד הנזיר. והאמת כמו שהעתיקו חז"ל⁷, והעד וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם ביום השמיני (ויקרא ט כב)⁸. ונכתבה זאת הפרשה, שה' צוה בהקמת המשכן שיברך אהרן את העם, ושם כתוב נשיאות כפים⁹, כי הכפים כיריים¹⁰, רק ידים כללים¹¹.

(כד) יִבְרַכְכֶּה, תּוֹסַפְתַּ חַיִּים וְעוֹשֶׂר¹². וטעם וַיִּשְׁמְרֶךָ, שִׁישְׁמוֹר הַתּוֹסַפְתַּ שְׁלֵא יִגְזוֹל אַחַר מֵהַ שְׁהוֹסִיף¹³.

5 כפי יכלתו. לפיכך לא קבעה כמה עליו לתת. 6 הקראים. 7 לימרים ביצר לברך את ישראל. ראה ספרי. לט. 8 שם נאמרה הצורה של ברכת כהנים ולא חכנה, מה שהשלים כאן. 9 וכאן כתב את הברכות. 10 שם כתוב וישא אהרן את ידיו; ואילו חז"ל קראו לצורה זו נשיאות כפיים, כי בכפיים בדרך כלל הכוונה לידים. 11 י"ג: רק ידים כלל. 12 השווה ראב"ע בראשית ב ג. 13 ראה רש"י.

(כד) יִבְרַכְכֶּה, בְּעוֹשֶׂר וְנִכְסִים, שֵׁאֵם אֵין קָמַח אֵין תּוֹרָה²⁸. ספורנו וישמרך, מן הגזולנים²⁹.

(כה) יָאֵר, יִגְלָה עֵינַיִךְ בְּאוֹר פְּנֵיךָ לְהַבִּיט נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתוֹ וּמִמַּעֲשָׂיו, אַחַר שֶׁתִּשְׂגֶה צִרְכֶּיךָ בְּבִרְכָתוֹ.

28 אבות ג טו. 29 השווה רש"י.

רשב"ם (כא) מלבד אשר תשיג [ידו], שאם נדר קרבנות הרבה לשם שמים יביאם מלבד אלה של חובה, דוגמת מלבד מתנותיכם ומלבד [כלל נדריכם (ויקרא כג לח)].

(כג) כה תברכו את בני ישראל, כלומר לא תברכו מברכת פיכם כאדם שאומר תבואתה לראש פלוני כך וכך, אלא אלי תתפללו שאברכם אני, כמו שמפרש יברכך ה' (פסוק כד) ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו, ואברכם לישראל¹⁹, כמו שמפרש ושמך את שמי על בני ישראל (פסוק כז), כשיברכו כהנים לישראל [ראה חולין מט א].

ראמר מלבד אשר תשיג ידו, שאם היה עשיר ירבה בקרבנו, וכפי נדרו אשר ידור בקרבנות בין עשיר בין עני כן יעשה על תורת נזרו⁶⁸, לרבות ולא למעט, והזכיר זה ללמד שאם היה עשיר ורצה להרבות קרבנות, או שנדר בתחילה הריני נזיר ואקריב אלף עולות ושלמים ושיביא את כולן ביום מלאת ולא ישתה יין עד הקריבו את כולם⁶⁹, כי הכל תורת נזרו. ויתכן מלבד אשר תשיג ידו שיעשה כפי נדרו אשר ידור, והזכיר זה כי דרך העשיר לידור כן.

(כג) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו, כבר הזכרתי בסדר ויהי ביום השמיני⁷⁰ כי צוה את אהרן לשאת את ידיו אל העם ולברך אותם ביום ההוא, וכאן צוה לדורות לאהרן ולבניו, ופירש הברכה שיברכו אותם, והזכירם בהקמת המשכן כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם⁷¹, וכמו שאמרו רבותינו⁷² במקדש בשם המפורש, ובמדינה בכנויו, במקדש היו אומרים אותה ברכה אחת⁷³, ובגבולין שלש ברכות⁷⁴, כי הברכה במקדש מיוחדת בשם המיוחד.

(כד-כז) וטעם יברכך ה' וישמרך, על דרך האמת כי הברכה 68 כלומר אחר כך כלל ואמר כפי נדרו אשר ידור, בין עשיר ובין עני. כן יעשה הכל ביום מלאת ימי נזרו, כי כולם בכלל תורת נזרו. 69 צריך עיון, דאפילו בקרבנות חובה איכא מאן דאמר (נזיר מו א) כיון שנוקד עליו אחר מן הרמים מותר לשחות יין וכו', ואין נאמר בקרבנות נדבה שמעכבין אותו לשחות יין (תכלת מרכי בשם בעל משכנות יעקב). 70 ויקרא ט כב. 71 ע"פ תהלים קלג ג. 72 סוטה לו ב. 73 לפי שאין עונין אמן במקדש ואין צריך כאן שום הפסק (רש"י). 74 שמפסיקין כהנים בין פסוק לפסוק ועונין הצבור אמן (שם).

68 כלומר אחר כך כלל ואמר כפי נדרו אשר ידור, בין עשיר ובין עני. כן יעשה הכל ביום מלאת ימי נזרו, כי כולם בכלל תורת נזרו. 69 צריך עיון, דאפילו בקרבנות חובה איכא מאן דאמר (נזיר מו א) כיון שנוקד עליו אחר מן הרמים מותר לשחות יין וכו', ואין נאמר בקרבנות נדבה שמעכבין אותו לשחות יין (תכלת מרכי בשם בעל משכנות יעקב). 70 ויקרא ט כב. 71 ע"פ תהלים קלג ג. 72 סוטה לו ב. 73 לפי שאין עונין אמן במקדש ואין צריך כאן שום הפסק (רש"י). 74 שמפסיקין כהנים בין פסוק לפסוק ועונין הצבור אמן (שם).

חזקוני (כא) על נזרו, בשביל נזרו, דוגמא: לכפר עליו (ויקרא א ד), כי עליך הורגנו (תהלים מד כג), כי עליך נשאתי חרפה (שם סט ח). מלבד אשר תשיג ידו, דוגמא⁵⁶: מלבד מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבותיכם (ויקרא כג לח).

(כג) דבר אל אהרן, נסמכה⁵⁷ פרשת כהנים שהם קדושים לפרשת נזיר שהוא קדוש כשהשלים תורת נזרו. ואל בניו, מלמד שנשיאות כפים אפילו בכהן הדיוט. כה תברכו, בשנה

56 רשב"ם. 57 ראב"ע.

תתקפד קצות הלכות מתנת שכיב מרע סימן רנה החושן

רנה א) לפיכך אם אמר זה דרך הודאה ולא היה שם משע הערמה. עיין מה שכתבנו בזה לעיל (בסימן פ"א ס"ק יד).
 ב) המקדיש כל נכסיו. וכמו שכתבנו לעיל (בסימן פ"א ס"ק יד).
 ג) עיין סמ"ע (סקי"ד) שהשיגו. ודברי הע"ש המה דברי הרמב"ם נפ"י המשניות בפרק כ"ג מערימין (תמורה כה, א) וז"ל: ואמר ר' יוסי הרי זו שלמים ואח"כ נמלך וחזר ואמר ולדה עולה ואע"פ שהוא מן כדי דיבור אין סומכין אלא על דיבור הראשון. ולפי שהעיקר בדיבור מן כדי דיבור כדיבור, זולתי במקדיש ומימר ומגדף ועוזב ע"ז ומקדש ומגרש. ואלו ששה דברים הוליא אומו בגוף הש"ס מקדיש ומימר הרי נמצא במקום הזה, ובסוף

נדריים הוליא מגדף ועוזב ע"ז ומקדש ומגרש וכו'. והלכה כר' יוסי עכ"ל. וכ"כ הדרטנורה שם. וכ"כ החוס' במנחות (פ"א, ב ד"ה מודה מן החולין), עיין שם. ובש"ך (סק"ה) כתב וז"ל: אכן ממהני מאד על הרמב"ם ובדרטנורה ובסוף משנה והתוס' לאשתמיטתהו ש"ס ערוך פרק מרובה (ב"ק עג, א) איפלו רבנן ור' יוסי גבי עדות, ואמר החס' בש"ס אלא בתוך כדי דיבור קא מפלגי, רבנן סברי מן כדי דיבור לאו כדיבור דמי ור' יוסי סבר כדיבור דמי. וסבר ר' יוסי מן כדי דיבור כדיבור, והמנן הרי זה ממורת עולה ונמלך ואמר ממורת שלמים הרי זו ממורת עולה, והוינן זה נמלך פשיטא ואמר רב פפא נמלך מן כדי דיבור קאמרינן, אמרי מרי

השני יורש הכל ואין לראשון רק המנה שנתן לו (טור בשם ת' הרא"ש סוף כלל פב).
ב שטרי צוואה העולים בערכאות של עכו"ם כשרים.
ג מי שאמר נכסי לבני שמעון הזכרים אם יהיו לו ואם לא יהיו לו יהיו לבני נפתלי הזכרים, וירדו מיד בני נפתלי לנכסים ואחר פטירת המצוה היו בנים זכרים לשמעון, לא זכו במתנה זו לא אלו ולא אלו הנכסים חוזרים ליורש.

הגה: מי שנתן לחבירו לדור בבית אחד מבתי שלו, וכתב שהמקבל יוכל לברר איזה בית שירצה הן מבתי התחתונים הן מבתי העליונים, יוכל לברר לו אף מבתי האמצעים שלא כתב לו רק ליפות כחו (כ"י בשם הרשב"א), אם כתבו העדים כל הצוואה ביחד ובא אחד ממקבלי מתנות ובקש שיכתבו לו צוואתו לבר, אם רוצים העדים יכולין לעשות אבל אינן מחוייבים, ואם רוצים מעידים בפני בית דין והן מפרסמין זכותו (תשובת רמב"ן סימן פג).

רנד שכיב מרע שביקש שיעשו קנין במתנות

ובו סעיף אחד

א אע"פ שמתנת שכיב מרע אינה צריכה קנין אם ביקש שיקנו ממנו קונים אפילו בשבת שזה הקנין אינו צריך, ויש אומרים שאפילו אם יש נפקותא בקנין כגון שכותב כל נכסיו ומפרש שלא יחזור בו אם יעמוד קונים בשבת.
 הגה: ויש אומרים דאפילו מתנה במקצת דצריכה קנין אע"פ שנראה שאינו נותן מדאגת מיתה הואיל ואינו נותן כולם, אפילו הכי קונים ממנו בשבת (רשב"ם פרק מי שמת), ויש חולקים בזה (טור בשם הרא"ש).

רנה שכיב מרע שאמר יש לי מנה ביד פלוני או של פלוני בידי

ובו ט סעיפים

א שכיב מרע שאמר יש לי מנה ביד פלוני, כותבין העדים כך וכך צוה פלוני אע"פ שאין יודעים אם אמת הוא אומר, לפיכך כשבאים יורשיו לגבות צריכים להביא ראיה.
ב שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי, אם אמר תנו נותנים לא אמר תנו אין נותנין שמא לא אמר מנה יש לו לפלוני בידי אלא כדי שלא יאמרו על יורשיו שיש להם ממון, ^א לפיכך אם אמר זה דרך הודאה ולא היה שם חשש הערמה נותנים אע"פ שלא אמר תנו, וכן אם הודה בכתב ידו שכל נכסיו הם של פלוני הויא הודאה, ולא אמרינן בכי הא אדם עשוי שלא להשביע את בניו.
ג המקדיש כל נכסיו אינו נאמן לומר אחר שהקדיש חוב לפלוני עלי או כלי זה של פלוני הוא

פיתוחי חותם

28 עיין בזה בספר מחנה-אפרים (הלכות צדקה סימן ח) תוך כדי דיבור, ואחרי שהאריך בכל זה ליישב על-פי דרכו את שהוכיח מסוגית הגמ' בוכחים (ל, א) דאכן אינו יכול לחזור קושיית הש"ך, עיין שם.

קצות הלכות מתנת שכיב מרע סימן רנה החושן תקפה

וצ"ח הלל אומרים אינו נויר. ומקשי בגמ' עלה דצ"ש אמאי מכל אשר יעשה מגפן היין אמר רחמנא כו'. צ"ש סבר כר' מאיר דאין אדם מוילא דבריו לבעלה, וצ"ה סבר לה כר' יוסי דאמר בגמ' דבריו אדם נתפס והאי נדר ופתחו עמו הוא. וצ"ש גמי האי נדר ופתחו עמו. אלא צ"ש סבר לה כר' מאיר דאמר אין אדם מוילא דבריו לבעלה וכיון דאמר הריני נויר ה"ל נויר, כי קאמר מן הגרוגרות ומן הדבילה לאחשול הוא דקאמי. וצ"ש לטעמייהו דאמרי אין שאלה צהקדש וכיון דאין שאלה צהקדש אין שאלה צמורות. וצ"ה סבר לה כר' שמעון דאמר שלא התנדבו כדרך המתנדבים. וכתבו תוס' לאחשול קא אחי. לאו דוקא לאחשולי דהא לא צא לשאלה, אלא מתמרט וחוזר בו כאדם שצא לשאול על נדרו לחכם מחמת חרטה שהחכם מוילא לו פתח חרטה והוי נדר טעות ובעל. והקשה תיפוק ליה דאין צו חרטה, וכתבו דשאי הכא דמכ"ד הוא ואין צריך חרטה, ולצ"ש לא מהני ביה שאלה צהקדש וה"ל לא מהני שאלה צמורות. והא דהוצרך לומר טעמא דצ"ה שלא התנדב כדרך המתנדבים תיפוק ליה דסברי שאלה צהקדש, דא"כ נהי דנויר מייך לא הוי נויר מגרוגרת ודבילה מיהא ליהוי, לכן אמרי דסברי צ"ש כר' שמעון שלא התנדב כדרך המתנדבים. ומבואר מסוגיא דנויר דכל היכא דלא מהני שאלה לחכם ה"ה דלא מהני חזרה דמכ"ד, דהא טעמא דצ"ש דלא מהני חזרה מכ"ד משום דסברי אין שאלה צהקדש, ומשום דחזרה מכ"ד לא משוי דיבור קמא אלא כמו דבור בטעות, וכיון דסברי צ"ש הקדש טעות שמייה הקדש ולא מהני שאלה ה"ה מכ"ד לא מהני. וצא וראה לשון הרמב"ם (פ"צ מהל' שבעות הל' יז) ז"ל: מי שנשבע והיה פיו ולבו שוין שבעוה ואחר שנאסר חזר צו מיד תוך כדי דיבור והוא כדי שיאמר שלום עליך רבי, ואמר אין זו שבעוה או נתמתי או חזרתי וכיוצא בדברים אלו שענינם שהתיר מה שאסר, הרי זה מותר ונעקרה השבעוה שזה דומה לטועה עכ"ל. הרי מבואר דחזרה דמכ"ד אינו אלא משום דה"ל כמו טעות נדר וכמ"ש²⁹. וכיון דק"ל דאין נשאלין על התמורה, וכמ"ש הרמב"ם (פ"א מהלכות תמורה הל' ז) ז"ל: המתכוין לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורה ולוקה, והוא מסוגיא דנויר (לא, א) טעמא דצ"ש דהקדש טעות שמייה הקדש דילפי תחלת הקדש מסוף הקדש, מה תמורה אפי' בטעות אף הקדש בטעות. וצ"ה סברי הני מילי סוף הקדש אצל אחומי הקדש בטעות לא מחמינן. וכן הוא בתמורה (יז, א) יהיה לרבות שוגג כמודע ע"ש. וכ"כ הרמב"ם (פ"ד מהלכות נדרים הל' ז) דאין נשאלים על התמורה ע"ש. וא"כ נקוט מיהא פלגא צדך דגבי תמורה לא מהני חזרה מכ"ד כיון דמילל בטעות[חז]. וא"כ סוגיא דמרוצה (צ"ק עג, א) דפריך לר' יוסי מתמורה, אידחיא מקמי סוגיא דנויר דמוכח מיינה דלצ"ש דאין שאלה צהקדש לא

תוך כדי דיבור הוי, חד כדי שאלת שלום תלמיד לרב, וחד כדי שאלת הרב לתלמיד. כי לית ליה לר' יוסי כדי שאלת שלום תלמיד לרב, שלום עליך רבי, כדי שאלת הרב לתלמיד, שלום עליך אית ליה. הרי להדיא דהקדש ומימר דינו כשאר דברים דהא פריך מהתם לעדות ומשני דמרי תוך כדי דיבור הוי וכו'. וע"ש שהעלה דמהני תוך כדי דיבור צהקדש כמו בשאר דברים. וכן הקשה בספר צרכת הזנה, עיין סס.

ובמשנה"ל מ"ד (פרק טו מהל' מעשה הקרבנות הלכה א) כתב לייטצ וז"ל: והנראה לי לומר דרבינו דחה סוגיא זו דמרוצה מהלכה לפי שהוקשה לו קושיות תוס' שהקשו, תימה דרב אחא מדיפתי דאמר פ"ק דמכות (ו, א) ופרק שבעות העדות (שבעות לב, א) דמכ"ד כדיבור והוא כדי שאלת תלמיד לרב כמאן, דלרבנן לית להו כדי דיבור ואפי' דיבור קטן, ור' יוסי גמי צמלמדי לרב מודה ללאו כדיבור דמי עכ"ל. ומכאן קושיא זו הכריח רבינו דסוגיא דמרוצה הוא אליביה דמכ"ד פ' שבעות העדות דמכ"ד כדי שאלת הרב לתלמיד, ולדידיה ניחא דלא תיקשי דר' יוסי אדר' יוסי וכו'. אף לרב אחא וריש לקיש דריש פ"ד דנויר (כ, ז) דאית להו דאפי' כדי שאלת תלמיד לרב כדיבור דמי, אי אפשר לתוך קושיא דר' יוסי אדר' יוסי כסוגיא דמרוצה דא"כ אחי דלא כמאן, וע"כ אית לן למימר לדידהו טעמא דר' יוסי צתמורה הוא משום דצהקדש לא אמרינן מכ"ד כדיבור וכו', דשאני הקדש דלא מהני חזרה. ואנן פסקינן הלכתא כר' יוסי כו'. והנה מה שמירנו תוס' לקושיא זו לא הננתי דבריהם דמה שהציאו מסוגיא דנויר ומפ' צתרא דנדרים אין ראייה משם אלא דמכ"ד כדיבור ודלא כרבנן דר' יוסי, אף מה שממיהו דמנא להו דהוי כדי שאלת תלמיד לרב דהוי דלא כמאן, לא ידעתי היאך העלו מזור לקושיא זו והדבר צריך תלמוד עכ"ל. ודברי תוס' פשוטים וברורים דכתבו שם דרב אחא דס"ל דמכ"ד כדי שאלת תלמיד לרב, ס"ל כצרייתא דמי שאמר הריני נויר ושמע ואמר ואני (נויר כא, א) עכ"ל. והיינו דשם צרייתא תני מי שאמר הריני נויר ושמע חצירו ושהה כדי דיבור ואמר ואני, הוא אסור וחצירו מותר. וכמה כדי דיבור, כדי שאלת שלום תלמיד לרב. והרי מפורש מכ"ד דרב אחא. ומ"ש צמל"מ דמה שהציאו מסוגיא דנויר ומסוגיא דנדרים כו' המעיין צתוס' צ"ק שם לא הזכירו סוגיא דנדרים לענין מכ"ד גדול, ולא הציאו סוגיא דנדרים שם אלא צהא דק"ל מכ"ד כדיבור, וצשיעור כמו דיבור הציאו ראייה מהך צרייתא דנויר, ושם מפורש כדי דיבור שאלת תלמיד לרב. עד שחמה אני על עצמי צמ"ש משנה למלך על דברי תוס' לא הננתי. וצ"ע צ"ד נראה דודאי הרמב"ם דחה סוגיא זו דמרוצה. ומה שהציאו לזה נראה מהא דאמרין רפ"צ דנויר (ט, א) צהא דתנן הריני נויר מן הגרוגרות ומן הדבילה, צ"ש אומרים נויר

עין לגתיבות: [ח] עיין נתיבות סק"ג שחולק ע"ז.

פיתוחי חותם

יכול דזה הוי בטעות, אבל כאן שרק משנה מעולה לשלמים בזה מהני. אך בספר אבן-האזול (פ"ב מהלכות תמורה) הקשה עליו דהרי אם לא יבטל מה שאמר שזה עולה אינו יכול לעשותו לשלמים, ועיין שם מה שכתב ליישב את קושיית רבינו באופן אחר, ועוד מזה בספר העמק-שאלה על השאלות (שאלתא קלב), וראה גם בדברינו לקמן.

29 עיין בשו"ת אחיעזר (ח"ב סי' כה) שכתב דכן מפורש בירושלמי (דמאי פ"ז) דבאמר הרי זה תרומה אפילו תוך כדי דיבור אינו יכול לחזור דאין אדם נשאל על תרומתו, ועיין במראה-הפנים שם, שהגיה דבמקום תרומה צריך לומר: "תמורה", ועי"ש שהוכיח דכן מוכרח. ועיין בנתיבות כאן שכתב דקושיית רבינו לא קשה דרק לחזור מהתמורה אינו

תתקפו קצות הלכות מתנת שכיב מרע סימן רנה החושן

אלא אפילו לז"ה דחשבי ליה נדר ופתחו עמו, לא דמי להכא דבני למיהדר ולא מני הדרי ציה דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט, ואמרי נמי צפרק צתרא דנדרים והלכתא תוך כדי דיבור כדיבור חוץ ממגדף ועכו"ם ומקדש ומגדש. וגבי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח בתמורה פרק כ"ג מערימין דבנמלך אפילו ר' יוסי מודה דאפילו תוך כדי דיבור הרי זו תמורת עולה ושלמים נמי עכ"ל. ודצריהם לריך ציאר וראיתי בצפר צרכת הזנח דמותק הני שני תיבות ושלמים נמי, עיין שס. ודעב"ד נראה כוונת חוס' כמ"ש דמייתי ראייה מתמורה דנמלך דמיירי ציה ר' יוסי ודאי אפי' תכ"ד קטן, דאפי' לז"ה לא שייך צוה נדר ופתחו עמו, כיון דלא מהני פתח חרטה בצוף הקדש וכמו לז"ה בתחלת הקדש א"כ שלמים נמי היינו דרישא דר' יוסי דמיירי דנמלך דשלמים נמי לא מהני חזרה תכ"ד כלל דצחד גוויי מיירי וכמ"ש. וזה צרור ומקום הניחו לי להגדר. ודבריו חוס' מצואר דטעמא דלא מהני חזרה צהקדש תכ"ד היינו משום דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט. ואע"ג דבמסירה להדיוט גופיה מהני חזרה תכ"ד וכמצואר צש"ע (סי' קנה סעיף ז). ועמ"ש שם (סק"ו), היינו משום דגבי הדיוט מסירה ומשיכה גרידא אינו עושה קנין אס אינו אומר להקנות לו וכן אמירה גרידא שאומר להקנות אינו עושה קנין עד שימשוך, ומש"ה כיון דמשיכה אינו עושה קנין אלא ע"י דיבורו שאמר לו קני, יכול לחזור תכ"ד מדיבורו קמא וה"ל משיכה או מסירה צלא דיבור. אבל צהקדש אמירה ידיה מעשה הוא כמסירה מש"ה אינו יכול לחזור צו"כ. ודע דגם מאור עיינינו רש"י נראה דס"ל דלא מהני חזרה תכ"ד גבי תמורה והקדש. וע"ש בתמורה (כה, ב) דאמרי שם נמלך פשיטא, אמר רב פפא נמלך תכ"ד קאמרינן. וכתב רש"י ז"ל: תכ"ד כדי שאילת תלמיד לרב או רב לתלמיד למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה עכ"ל. וא"כ למ"ד תכ"ד היינו רב לתלמיד מיירי ר' יוסי תכ"ד רב לתלמיד,

מהני חזרה תכ"ד. וממילא לדין בצוף הקדש דלא מהני שאלה לא מהני חזרה דתוך כדי דיבור³⁰. אלא דכיון דנמלך דר' יוסי ודאי צחד גוויי מיירי דתני לה צהדי הדדי, עיין שם בתמורה (כה, א) צמשנה, האומר וולדה של זו עולה והיא שלמים וכו', ואמר רבי יוסי אס לכך נצחיון מתחלה כו', ואס משאמר הרי זו שלמים נמלך ואמר וולדה עולה הרי זו וולדה שלמים, הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים כו', אמר ר' יוסי אס לכך נצחיון מתחלה כו' ואס משאמר תמורת עולה נמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה. ופרין עלה בתמורה (כה, א) נמלך פשיטא, ומוקי לה תכ"ד. וכיון דנמלך דר' יוסי בתמורה הוא אפילו תוך כדי דיבור קטן ומשום דלא מהני חזרה כלל תכ"ד היכי דחייל צטעות, וכדמוכח מסוגיא נזיר אליציה דצ"ש בתחלת הקדש, וממילא לדין בצוף הקדש. אס כן ממילא נמלך דר' יוסי צעולה ושלמים נמי אפי' תכ"ד קטן, דיגיד עליו רעו מה שאמר נמלך בתמורת עולה, וע"כ לריך לומר דמשום חומרא דהקדש לא מהני חזרה תכ"ד אפי' תכ"ד קטן. וצנזירות אע"ג דאיתקש להקדש כמו שאמרו שם צטעמא דצ"ש דכתב, כי קדוש יהיה גדל פרע. היינו דוקא לז"ה דמדינא הקדש טעות שמייה הקדש וכיון דאיתקש נזירות להקדש ממילא חייל נמי צטעות. אבל לז"ה דהקדש טעות לא שמייה הקדש אלא משום חומרא דהקדש הוא דלא מהני חזרה תכ"ד וכמו צמקדש ומגדש³¹, וא"כ נזירות לא חמירא כולי האי. וצש"ס דפרין צמרובה מר' יוסי דתמורה ומסיק עלה תרי תכ"ד, אידחיא מסוגיא נזיר דמוכח דכל היכא דחייל צטעות לא מהני חזרה תכ"ד, וממילא מוכח נמי צהקדש. כיון דחד ליטנא דנמלך אמר ר' יוסי וצגוויי דמיירי בתמורה מיירי נמי צהקדש. וצחוס' מנחות (פא, ב) ד"ה תודה מן חולין ז"ל: יצא היא ולחמה מן החולין דלא מני הדרי ציה אפילו תכ"ד, דלא מיצניעא לז"ה דאמר גבי נזיר מן הגרוגרת ומן הדצילה תפוס לשון ראשון,

פיתוחי חותם

מהני חזרה. ועפי"ז מיושב היטב קושית הש"ך מתמורה, דבגמ' תמורה (ד, א) כתב בשיטה-מקובצת דלא מהני במחשבה, ועיין עוד בחידושי הגר"ש שקופ בגמ' בבא-בתרא (סי' כז וכבר הבאנו דבריו לעיל) שכתב דענין תוך כדי דיבור הוא משום דחשיב כבבת אחת כמו לענין קריעה לגבי מת והפרה לענין נדר וכיון דחשיב כבב"א הוי כאילו חזר עד שלא חל הקנין דהוי כאילו חזר כשעת המעשה, ולפי זה דומה דין חזרת תוך כדי דיבור לחזרה בתוך שלשים יום וכיון דבהקדש לא מהני חזרה בלאחר שלשים, לא מהני גם חזרה בתוך כדי דיבור, ועיין שם מה שהאריך בזה.

32 עיין בספר מחנה-אפרים (הלכות צדקה סימן ח ש"ב) שכתב דגם בצדקה אינו יכול לחזור תוך כדי דיבור וזה לדעת הפוסקים דסבירי דצדקה כהקדש ואמרינן בהן אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, ודעת רבינו דיכול לחזור משום דלא אמרינן בצדקה אמירתו לגבוה וכו'. ועיין בפתחי-תשובה בשו"ע יו"ד (סי' רנח) שהביא משו"ת ושבה-הכהן שכתב דצדקה כהקדש, וראה עוד מזה בשערי-ישוב שם. ועיין באמרי-בינה (דיני תרומ' סי' ז) ובאבני-נזר (אה"ע סי' קפו אות ז) שתמהו למה בהפקר מבואר במחנה-אפרים (הל' זכיה מהפקר סי' ח) שיכול לחזור בו תוכ"ד ולמד כן מתרומה דג"כ אמרינן בה אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט כמש"כ החוס' בגמ' יבמות (צג, א), ומכל מקום יכול לחזור בו תוך כדי דיבור, והאריכו בדבריהם לחלק בזה.

30 עיין בספר שערי-ישוב (ש"ה פכ"ב) מה שהאריך בדברי רבינו כאן. ועיין באחיעזר (שם) שתיריך את קושית רבינו דרק לחזור מהקדש אינו יכול תוך כדי דיבור, אבל להתפס קדושה אחרת יכול, והוכיח כן מהא דאין משנין מקדושה לקדושה דאין זה משום דלא הוי בעלים דבאמת בכל קרבן הוא בעלים לשנותו לקרבן אחר דחשוב תורא דראובן, ורק משום גזירת הכתוב הוא דאינו יכול לשנותו, אבל תוך כדי דיבור דליכא איסור דלענין זה ודאי מהני תוכ"ד שפיר יכול לשנותו, וזהו גם כוונת הש"ס בב"ק (שם) באומר הרי זה תמורת עולה וחזר בתוכ"ד ואמר הרי זה תמורת שלמים מהני ואף דאינו יכול לחזור, אבל כאן אינו חוזר מההקדש רק משנהו לקדושה אחרת, ואיסור ליכא דכיון שהוא תוך כדי דיבור, עיי"ש. ועיין עוד מה שכתב בזה בספר אפיקיים (ח"א סי' כד).

ובספר שערי-יחיים בגמ' גיטין להגר"ח שמואלביץ (סי' כא) תירץ שמדין תוך כדי דיבור הוי כבאין כאחת, וא"כ יש לומר דקושיית הגמ' היא דתחול גם תמורת שלמים ויהיה הדין דתרעה ויביא בדמי חציה עולה וחציה שלמים, עיי"ש.

31 לכאורה כוונת רבינו דמדאורייתא אינו יכול לחזור, דאס זה רק מדרבנן הא הוי חולין בעזרה, וכ"כ שם השערי-ישוב בכונת רבינו ואח"כ הקשה דמ"ל זה, עיי"ש. ועיין בקרית-ספר על הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות) שם שכתב טעם אחר, דבהקדש לא מהני חזרה תוך כדי דיבור משום דכיון דסגי בגמר בלבו לא

קצות הלכות מתנת שכיב מרע סימן רנה החושן תקפז

ואלו ר' יוסי ס"ל בעדות תכ"ד כדיבור ע"כ ז"ל דסוגיא דמרבזה אידחיא וכמ"ש. וה"כ נראין דברי הרמב"ם ומוס' וברטנורה וכסף משנה והראב"ד דאודי ליה בשתיקה, ולפי מ"ש גם דעת רש"י הכין הוא דלא מהני חזרה תכ"ד בתמורה והקדש. אמנם נראה בהקדשות שלנו דלא הוי לא קדושת הגוף ולא קדושת זדק הצית אלא לענייני וכצמאר צטור וש"ע (סי' נה ס"א), וצנודר לענייני לא אמרינן אמירה לגבוה כמסירה להדיוט ואינו עושה קנין, אלא דלרין לקיים נדרו ומשום דכתיב צפיך זו זדקה, אם כן לא עדיפא מנזירות דמהני חזרה חוץ כדי דיבור, וזה צרור.

ג) שבוטא יעשו קנוניא על ההקדש. בס"פ גט פשוט (ב"ב קעד, ז) אמר רב הונא שכ"מ שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני זידי נאמן, חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש. ודוקא שכ"מ דאין אדם חוטא ולא לו אכל צבירא חיישינן לקנוניא. והקשו צוה דכיון דקיימא לן כב"ה דיש שאלה בהקדש למה לא יהיה נאמן צמיגו דאי צעי מתשיל עלה. וצמידושי הרמב"ן (ב"ב קעד, ז) מפרש לה צנודר ע"ד רבים דלימיה בשאלה ע"ש. והרשב"א (שם קעד, ז) מפרש לה צמקסר ליד גזר דמו לימיה בשאלה. ומפרש לה צש"ך (סק"ו) דלא גרע כח הקדש מכח הדיוט דכל שנעשה צקנין מו לימיה צחורה ודוקא צקדושת פיו מהני שאלה דאחי דיבור ומצטל דיבור וע"ש. ועיין צש"ך שהארין צוה צמה דקשיא על הרמב"ם (פ"ו מהלכות ערכין הלכה יט) דפוסק כרב הונא וגם פוסק כר' אליעזר בערכין פרק שום היחומים (ערכין כג, א) וכמ"ש (בפ"ו מהלכות ערכין הלכה יד) צפ"ק דערכין, המקדיש כל נכסיו ואח"כ גירש את אשתו וצאה לגבות כתובתה מן הפודה אינה גובה עד שידירנה הנאה וע"ש. ולפי דבריו אחיא דרב הונא כפשטיה וצפרק שום היחומים מוקי לפלוגתא דר"א ור' יהושע ציס שאלה בהקדש קא מפלגי, דר' אליעזר כב"ש ור' יהושע כב"ה. וכיון דקי"ל כב"ה ליכא חשש קנוניא כיון דאי צעי מתשיל עלה. וכבר הקשה קושיא זו צר"ן פרק אלמנה ניזונית (כתובות ק, ז) וז"ל: אלא שהרמב"ם ז"ל פסק כר' אליעזר ותמה אני למה. ואפשר דקמין לו אדרב הונא דאמר התם שכ"מ שהקדיש כל נכסיו וכו', ומשמע דוקא צשכיב מרע הא צבירא חיישינן לקנוניא ואין מאמינין אותו מוחך שיכול להפקיעו בשאלה, ואי מהא לא איריא דהתם דדיבורא צעלמא קיל ליה טפי משאלה ומשום הכי חיישינן, אצל מעשה קשה

דגירושין לא עבד כיון דאפשר בשאלה ומשום הכי לא חייש ר' יהושע עכ"ל. וכן כתבו החוס' לחלק הא דרב הונא משום דדיבורא קיל ליה טפי משאלה. ועי"ש צפרק שום היחומים. ואכתבי קשיא לי צהא דכתבו צטעמא דרב הונא משום דקיל ליה טפי דיבורא משאלה. מהא דאמרו ר"פ האשה רבה הא לא דמיא אלא לחתיכה ספק חלצ ספק שומן ואמר צרי לי דשומן הוא דמהימן כו', מידי דהוה אצטל והקדש וקונמות. האי טצל ה"ד אי דידיה משום דיבור לחקנו כו', הקדש נמי אי קדושת דמיס משום דיבור לפדותו, ואי קדושת הגוף אי דידיה משום דיבור לאחשולי עליה, ואי דאמר ואמר ידענא ציה דאחשיל מאריה עליה היא גופה מנלן. ומצואר דכל הקדש דידיה נאמן לומר דאחשיל עלה ומשום דיבור לאחשולי, וה"כ יהיה נאמן צמיגו דאי צעי אמר דכבר אחשיל עלה. ועוד דהתם גופה אחיא נאמן לומר דאחשיל עלה משום צידו לאחשולי עלה הא דיבורא קיל ליה טפי משאלה. ומיהו התם לאו צחורת מיגו אחינן עלה וכמ"ש הר"ש פ' הנוקין, דהא אמרו משום דיבור לפדותו ואין חשיב מיגו דשמא אינו רוזה לפור מעותיו צפדיון. אלא טעמא משום דכל שצידו ע"א נאמן צאיסורין אע"ג דאחחזיק ע"ש. ואכתבי חיקשי דה"נ צבירא שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני צידי ליהוי נאמן משום צידו למיתשל וכל שצידו הרי הוא כבעלים דנאחמנין צשלהן. וכן אפי' לפי מה דמפרש לה הרשב"א כשמקסר ליד גזר דלימיה בשאלה אכתי יהיה נאמן משום דיבור לפדותו. ואע"ג דהקדיש כל נכסיו ולית ליה מידי, דודאי התם נמי ר"פ האשה רבה (יצמות פח, א) אפי' הוא עני עכשיו נאמן משום צידו לפדותו, והיינו משום דאינו צדין מיגו וכמ"ש הר"ש אלא משום צידו דה"ל כבעלים. וצראדה דהא דנאמן בהקדש לומר דאחשיל עליה ומשום דיבור לאחשולי או לפדותו, היינו משום דע"א נאמן צאיסורין כל שצידו ואפי' אחחוק איסורא. אצל צממון ודאי לא יקום ע"א צאיש אפי' צידו אלא היכא דאית ליה מיגו ממש נאמן צדין מיגו. והכא שאמר מנה לפלוני צידי והרי הוא כאומר שזה הוא ממון פלוני, וצוה אינו נאמן משום צידו אלא משום מיגו והכא לא הוי מיגו וכמ"ש הר"ן משום דדיבורא קיל ליה. וכן לפי מ"ש הרשב"א ליח ליה לאחשולי עליה אלא צידו לפדותו וזה לא חשיב מיגו כמ"ש הר"ש פ' הנוקין (גיטין פ"ה ס"ו ת). ואינו נאמן צממון אלא צמיגו והכא ה"ל דין ממון צמה שאומר מנה לפלוני צידי וכמ"ש³³. אלא דאכתי לצי מהסס צמ"ש החוס'

פיתוחי חותם

33 לכאורה דברי רבינו כאן צ"כ דמאי נפ"מ בזה דהרי כשמעיד שחפץ זה אינו הקדש הו"ל דבר שבממון, ומ"מ מבואר בגמ' יבמות שם דעד אחד נאמן בזה ורבינו בעצמו בספרו שב"שמעתתא (ש"ו פ"ד) עמד בזה והקשה שם דאין נאמן בזה עד אחד הרי זה דבר שבממון, והוכיח לחדש מכך דלהוציא מהקדש לא מקרי הוצאת ממון, דהקדש אינו דבר שבממון, ועי"ש. ועיין בספר מנחת-ברוך (סי' לו) שהקשה על דברי השב"שמעתתא ממה שאמרו בגמ' (שם) דבריא אינו נאמן לומר מנה לפלוני, ואישתמיטתיה דרבינו בעצמו כאן עמד בזה. אך מ"מ דברי רבינו כאן לכאורה צ"ב, ואולי אכן כוונתו לומר שאם חפץ זה אינו הקדש לא מקרי דבר שבממון,

אבל כאן שמודה שחפץ זה הקדש אלא שאומר שחייב מנה לפלוני, בזה כיון שעד אחד אינו נאמן לומר שיש לפלוני חוב הוי דבר שבממון, ואע"ג דאין כאן הוצאת ממון דהרי להוציא מהקדש אמרינן דלא מקרי הוצאת ממון, מ"מ לא עדיף מעד אחד באבידה שהוכיח רבינו בש"ש שם (ש"ו פ"ג) דג"כ אינו נאמן, ואע"ג דאין שם הוצאה ממוחזק. אך אי אפשר לומר כן דהרי רבינו קאי כאן לדעת הר"ן והר"ן גופיה ס"ל בגמ' חולין (צו, ב) דע"א נאמן באבידה וצ"ע. ועוד צ"ב דהרי רבינו בדבריו לקמן (סק"ד) הביא דעת הרמב"ן שכאן מיירי במנה פקדון, ובפקדון לא שייך לתרין כן דנהי דאינו נאמן לומר שהוא חפץ של פלוני, מ"מ כשאומר שהוא פקדון הרי נכלל

חידושי

ואלו נדרים

פרק אחד עשר נדרים

הרימב"א

קלג

עין משפט

[19] - [19] - [19]

ועבר עליו הפסח אסור חמץ מפיקע מידי שעבוד. וכן עשה עבדו אפומיקי לחמירו ושחררו הכי השחרור מפיקע מידי שעבוד (גיטין מ:)

וכבר הארכתי צ"י מימרא זו במקומות רבים (פסקים ל: ד"ה אחרת, כחצות נט: ד"ה וכדלעיל) הכל נמי קונס דידה מפיקע מידי שעבוד בעל:

ופרכינן ותקדוש מהשתא. פירוש =

לליפקע ליה קונס לשעבודיה =

דבעל מהשתא ליחול קונס לאלתר:

ומהדרינן א"מיה רבנן לשעבודיה דבעל:

כלומר דלפקיניהו מרשותה בעוד שהיא

חמה בעלה ללא חיוב למיטריניהו צנוקס

מיהו כיון דמדינא חייל נדרא וראוי לחול

מנכשו ומשום אולמא דתקנתא דרבנן הוא

דרבע עלה אריא ללא חייל כי מוגרש לה

ומסתלק אריא הדך חייל למפרע מהשתא

ולא חשיב דבר שאינו שלו ורבנן סבירי דרין

דקשתא לא חייל מהאי טעמא (נ"גמ) לא

חייל נמי צמר השתא ויש צוה כמה פירושים

וזהו הנכון מפי מורי רבינו נ"ו וצמקומה

הארכתי (כחצות נט: ד"ה גירסת הספרים):

מתני' נדרה אשתו וסבור שנדרה אהויה.

הכותל ולא הכיר או שהודיעוהו כן והפך על דעת אהויה

דהוא לא הפרה בטעות: נדרה בנויה וסבור שנדרה בקרבן

שפסקה אשתו עליה יין בדין מירוח והוא סבור שאסרתו צמורת קונס

והפך לה על דעת כן: נדרה מן התאנים וסבור שנדרה מן הענבים או

מן הענבים וסבור שנדרה מן התאנים. והפך לה על דעת כן: ה"ז יחזור

רמב"ן

ותקדוש מהשתא אלמיה רבנן לשעבודיה

דבעל: מתני' נדרה אשתו וסבור שנדרה בתו

נדרה בתו וסבור שנדרה אשתו נדרה בנויה

וסבור שנדרה בקרבן נדרה בקרבן וסבור

שנדרה בנויה מן התאנים וסבור שנדרה מן

הענבים מן הענבים וסבור שנדרה מן

התאנים ה"ז יחזור ויפך: [19] גמ' מתני' כגון

דאמרו לו נדרה בתך ואמרו מופר לה ונמצא

שהיא אשתו לאחר כדי דיבור אבל נמצא

בתוך כדי דיבור והוא רוצה אף בהפרת אשתו

אף על פי שלא חזר והפך לה היא הפרה

והפך לה היא הפרה. פירוש דק"ל בכל

דוכתא דכל תוך כדי דיבור דמי והרי הוא כאילו עכשו השלים דיבורו

על דעת אשתו ואמר מופר לך. ופירוש תוך כדי דיבור כלל מקום כדי שאלת

תלמיד לרב שלום עליך רבי (ב"ק עג:)

וכתבו צמוס' (שם ד"ה ט) לרבנן יבאו

האי שיעורא בכל דוכתא כי הכי דאי מקלע ליה רביה מני למיתן ליה שלמא

ולא ליפסיד מידי ואין לרדך בכל זה אלא שהכמים אמרו שכדי שיעור זה

רמזי מרתשן שפומיה דיבור ראשון וכאילו הוא מדבר עדיין:

(ר"ה)

חמץ ויחזור מפיקעין מידי שיעבוד אי הכי ליקדשו

מהשתא אלמיהו רבנן לשעבודיה דבעל: מתני' נדרה

אשתו וסבור שנדרה בתו נדרה בתו וסבור שנדרה אשתו

נדרה בנויה וסבור שנדרה בקרבן וסבור שנדרה בנויה

נדרה מן התאנים וסבור שנדרה מן הענבים מן הענבים

וסבור שנדרה מן התאנים ה"ז יחזור ויפך: גמ' למימרא

דארתה (במדבר ל, ט) אותה דוקא [19]. והא גבי קרעים

ואם הפרה היא ואשמעין תנא בין בטעות האוסר בין בטעות האיסור בין בטעות גוף המין הנאסר. ומסתברא לדכותה צהקס לאו הקמה היא מדלא מני לה צמומר צהקס מזהפך ולרבותא נקט דלפילו (פ"ח)

וצאידך ממני' הוא מפרש טעות דהקמה אפילו צאנפא דקליט מהאי ללא היא הקמה:

[19] גמ' כתב רבינו ז"ל מתני' כגון דאמרו לו נדרה בתך ואמרו

מופר לה. פירוש דלפילו הפרה שלא צפניה

הוא ללא היא הפרה כיון שלא יודע עד

עגמו נשאל על שבעתו כדכתיבנא לעיל

(פ"ח: ד"ה גרסי' ב"ק): ונמצא שהיא אשתו

לאחר כדי דיבור. פירוש צכי האי גוונא

הוא ללא היא הפרה כיון שלא יודע עד

לאחר כדי דיבור שאשתו היא: אבל נמצא

תוך כדי דיבור והוא רוצה אף בהפרת

אשתו. וגמר דעתו לכך: אע"פ שא"א חזר

והפך לה היא הפרה. פירוש דק"ל בכל

דוכתא דכל תוך כדי דיבור דמי והרי הוא כאילו עכשו השלים דיבורו

על דעת אשתו ואמר מופר לך. ופירוש תוך כדי דיבור כלל מקום כדי שאלת

תלמיד לרב שלום עליך רבי (ב"ק עג:)

וכתבו צמוס' (שם ד"ה ט) לרבנן יבאו

האי שיעורא בכל דוכתא כי הכי דאי מקלע ליה רביה מני למיתן ליה שלמא

ולא ליפסיד מידי ואין לרדך בכל זה אלא שהכמים אמרו שכדי שיעור זה

רמזי מרתשן שפומיה דיבור ראשון וכאילו הוא מדבר עדיין:

דכתיב על על דכתיב (ש"ב א, יב) ויספדו ויבכו ויצומו עד

הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה' ועל בית ישראל

וגו' ותניא אמרו לו מת אביו וקרע ואח"כ נמצא בנו יצא ידי

קריעה לא קשיא כאן בסרמם כאן במפרש והתניא אמרו לו

מת אביו וקרע ואח"כ נמצא בנו לא יצא ידי קריעה אמרו לו

מת לו מת וקסבר אביו ונמצא בנו יצא ידי קריעה רב אשי

אמר כאן תוך כדי דיבור כאן לאחר כדי דיבור נמצא תוך כדי

נמוקי יוסף

שידע האמת וכן כתב מורי הרשב"א ג"י (ד"ה נדרה) עכ"ל. והא דקמיני כל

הני נקט כל מיני טעות דלפטר או שטעה בגוף האשה או שטעה צמין

הגדר או שטעה צפרט הגדר ואפשר דמחא לא שמעינן אידך ומשום הכי

פרכיניהו כוליהו. ומסיק בגמרא דמתניתין דמנריך ליה לחזור ולהפך מיירי

כגון דאמרו לו נדרה בתך ואמר מופר לה ומנאל שהיא אשתו לאחר כדי

דיבור כה"ג אמרינן ללא היא הפרה הואיל ולא נודע לו עד לאחר כדי דיבור

שאשתו היא אבל נמאל תוך כדי דיבור והוא רוצה אף בהפרת אשתו אע"פ

שלא חזר והפך לה היא הפרה דכל תוך כדי דיבור כדבור דמי הואיל והוא

רוצה בהפרתה וכן אם אמרו לו סתם נדרה אשה צמית וסבור שנדרה צמו

והפך ומנאל שאשתו נדרה אע"פ שלא נמאל אלא לאחר כדי דיבור הרי זו

הפרה דמהניא לאשתו:

גמ' אטימרא דיינא אותה דוקא ובר. פירוש דכתיב (נמדבר ג, ט)

אותה משמע שיפר לשם אותה אשה שנדרה ולא שיטעה באשה אחרת.

וכתב הרשב"ר ז"ל (ד"ה למימרא) דלפטר דנהקמה נמי דרשין לה דכתיב (שם

ג, ט) כי הטרש לה ומטעם זה הוא אמרו צמוספתא (שם) דקיום בטעות לאו

כלום הוא ומכאן נראה לי להלכה דכי הכי דפסטיקן לעיל (ע"ג) דבעל איט

מפר לשתי נשוי כחמת דאומה דוקא הכי נמי אינו מקיים לשתי נשוי כא'

ללאו דוקא וכמ"ש למעלה עכ"ל: [19] והא גבי קריעה דכתיב על ע"ג.

ומיהו שמעינן דלריך לקרוע על כל מת ומת ואפילו הכי בטעמה צקריעה

יאל אלמא על לאו דוקא ואח"כ נימא נמי דאומה לאו דוקא: הא בפתח הא

במפרש. צרימא דקריעה מיירי צחסם דאמרו לו סתם דלאחר מת צצית

והוא סבור שהיא אציו וקרע ומה שאמר אמרו לו מת אציו פירושו

שאמרו לו כן לפי דעתו ובהא יאל ידי קריעה אבל צמפרש שאמרו לו

צפירוש מת אציו וקרע על דעת כן ואחר כך נמאל צמו לא יאל דעל

דוקא ומתניתין נמי צמפרש מיירי שאמרו לו נדרה צמו והפך לה על דעת

כן ולפיכך יחזור ויפך: והתניא. צמיתומא: ובסבור. משמע דאמרו לו צחסם

ומאי דנקט ואח"כ נמאל צמו יאל ולא נקט איפכא צסבור צמו ואח"כ נמאל

אציו צבותא נקט דלע"ג דאין לו להוסיף צצביל צמו על הקריעה יאל ידי

קריעה וכ"ש אם צמתלה אמרו לו על צמו ואח"כ על אציו שהרי לריך

להוסיף צקרע עד צצבור (מ"ק כ:):

רב אשי. לא פליגי צעיקר דינא דודאי יש לחלק צין צחסם למפרש כדאמרן

א מיי" פ"ח מהלכות עבדים הלכה טו ופ"ח מהלכות מלוה וזה הלכה ו פ"ח מהלכות נדרים הלכה י סמוג ע"ין פו טו"ש"ע חו"מ סימן ק"ח ס"ק"י ו טו"ש"ע י"ד סימן רסו ס"ק"י ס"ח: ב מיי" פ"ח מהלכות נדרים הלכה כ"א סמוג ל"א"ן רמב"ם טו"ש"ע י"ד ג ד ה מיי" פ"ח מהלכות א"ל הלכה ט סמוג ע"ין מד"ס כ טו"ש"ע י"ד סימן ט"ו ס"ק"י כ"ד:

הנחות וצינונים

(א) בנמי לפנינו הגי' אי הכי י"ה י"ו שפא יגרשנה. ת"י ויבד שפא יגרשנה וצורות רבינו גרס' החוסי' וכן הגירסא בכחובות ט"ז פ"ב. ועיין ברין שיישב גירסת הגמ' בענין אחר עם גירסת רבינו: (ב) ליתא בתתי: (ג) י"ב צ"ל בתו (כ"א): (ד) כבמי איתא דנייא אותה: (ה) נוסף בדיפ"א: (ו) פ"י רטב"א כחובות ט"ז פ"ב ד"ה ור"ה, ושם איתא רבינו יונה ורבותיו הצרפתיים: (ז) כא' ד"ה דוקא (כ"א):

גליוני

ברכות

הש"ס

י

לכל דבר וכל חלה עליה אכילת אף שהתפלל והזכיר התדלה ואין כאן ארכובי אחרי ריבוי כלל:

שם כו"מ תפלת ערבית רשות מיצ עי כלבו סי' חי חיל וכו' הרוצ'ים ז"ל לכך לא תיקנו קדושה בערבית ופסי שהיא רשות ופליגנא והבתי' ונה ד' חלקיך שואל ונענך וארז"ל אל תיקרי ונה אלא ונאה והלא צ"ג זרכות שכלילה צונתי' ונאה [כי דהצת צ"ג מי' ול"ל ב"ג והם י"ע זרכות דתפלה ודי דק"ב] אלא ונה ר"ל תפלה ערבית רשות ר"ל כיב זרכות האדם לאוונרה צעיר וקודם שקינה החונה לולי ק"ש שחייב אדם לאוונרה עם הכובצ'ים וכן היו עושים חיל ציוי פולישו הקישר שגור שגור וצ"ע דתם והיו הולכים קודם שקיעת החונה לצ"הב"כ ונהפלבין תפלה ערבית וכשה"ל לילה היו אוונרים ק"ש צניהם עכ"ל והונה דברי חידוש ותינוה ועיין לגיל תוקי צ"י אי ד"ה ונאיונת' והקושי' שהקשה הא י"ט זרכות תפלת ערבית הם ונתיין הונאה זרכות דהם חיוז כונצאר צונחות (ומ"ג צ"י) חייב אדם לצדק ונאה זרכות זכ"ל יום וא"כ ח"ך אפשר שהיה תפלת ערבית רשות הנה בפשיעות לא קפ"ח דאי מלד חיוז ונאה זרכות אפשר לונול'נהו זאקפרווקי וונגדי כי היכי דעמיד ר"י חיי"ל צרי' דרי חו"ח זצנת' וציונ' ענ' כונצאר צונחות ק"ש אלא דבחול לא הולך לכך כיון שצאונת ה"י ונתפלל ערבית אבל לחיי' בתפלת ערבית ונכח זה הרי ח"ל כיון דאפשר להשלים הונאה זרכות ע"י עניינים אחרים ואין חונרי' רק דונפת' חיוז התפלה זעלונות' תפלת ערבית היא רשות אבל לא איירי'ן זעבי'ן חיוז הזרכות והאי' דאם לא ישלים הונאה זרכות זעביינים אחרים ודאי יזכרח להתפלל ערבית זצני' השלונת הונאה זרכות אלא דזח' לא איירי'ן רק זחיוז התפלה ונפת' עליונות עיין התפלה ח"פ:

שם אהו ואונרו לי ביחא לי לנור דליהוי ריש ונתיבת' אונר להו חזיל וחליך זליכ' צית' מי' דוגונרו ירושלני פאה פרק חי הלכה ו' ר' עקיב' זצני' ונתיבת' אונר להו כונלך גו צית':

ב"ח א' אונר לה לישתנוש איניש יונח חדר' זכב'א דנוקרא ולנוחר ליהצ'ה מי' עי רש"י גיטין פ"ח א' ד"ה ו' צתי דיבין דצ"ד של' עונד שנה שלימה לא ותיקרי ז"ד: — שם היינו דקאונר רחצ"ע הרי חני כצן שצעים שנה כו' מי' קא"ע ונדברי הנוכילת' ז' פרשה י"ו דאונר גס ר' יהושע' כו' הר"י כצן שצעים ולא זכיתי לדבר זה צלתי היום: **שם** וכי ענון ונאז' צונקוון הן יושצין כזר עלה כמחרי' זבלל כו' וכל דפריש ונרצ' פריש' מי' עי קידושין מי' אי הונתי' איכ' זצבל כולה ענוכ'א ולע"ק ועיין ירושלני דנתי' פרק צ' הלכה אי ונעתה גר שז' להתגיר אין ונקצ'ין אותו אי אונר ונענון ונאז' הוא כו' ועיין בש"מ רחצ"י ק"י ק"י' (דמ"א מי' דפוס קראק'א) דכתב של' ידע להצין התי' צירושלני חיל וכי דקושי' חיל קשה צאונת לרינו דחיישי' לנשיט' דאי' ח"ך ונקצ'ין גרים כיוס' שונ' ונענון ונאז' הוא וע"ש ה"י צס' צעיר' ונשה הכהן דכי היכי דרש"י ונחר וודאי הוא דלא יצ' הא קפק יצ' הי' דרש"י ענוני וודאי הוא דלא יצ' הא קפק יצ' ע"ש ולפ"י הא דאונר כאן וכל דפריש ונרצ' פריש' לרווח' דנוילת' אונר כן דאיכ' כו' רצ' ורי יהושע' לטעוני' דלא חייש' לנשיט' זציונות קיי' אי' אבל לנא'ן דחייש' לנשיט' הטעם ונשום דגס קפק שרי' ויל'ע עוד לפי הונצאר צפקיקה' פיקקה דזכור את אשר עשה לך עונלך דאין ונקצ'ין גרים ונרצ' עונלך ויל'ך לי' ונקרא ע"ש [וכ"ה גס צונכילת' וצפרי'א] אי' למו"ד דחיישי' לנשיט' כיוס' זכ"ל גר שונ' ונרצ' עונלך

הוא וא"ך ונקצ'ין גרים וצוה הא לא שייך ת"י הרצ"י חיל ואולי זרע עונלך הם וישיטו שאינו ונלי' דלכ"ע י"א חיישי' ל"י ורק ענון ונאז' דהם אונות שלימות הו' וישיטו הונלי' ועושי' צנית האולר חלק איות צ"ת (כלל עי איות י"ג), ועי תצ"ץ ונכהגים ק"י תקל"ח דכי ג"כ כדצרי רחצ"י חיל עשה: — שם ערוקו גלי דלא ליתי כו' מי' כו' ע"ז מי' ח"י אי': **שם** אלא לדרוש ר"ג תלת' שנת' ורחצ"ע חדל שנת' מי' עי זגליון הר"י' דיותר נכון לגרוס הרתי תחת תלת' וסבן הוא זחקדונת פיה"ש להרוצ'ים ליצונות וכן ונלאתי עוד צחידושי' הרנ"ה קנהדרי' י"א צ' שבי ח"ל וי"א כי לאחר שהעלוהו והחזירוהו וכתנו לו שתי שנתות ולכצ"ע שנה אחת כו' וכן הוא ג"כ צח"א לנרש"א מגינה ג' אי' ד"ה של וני היתה: — שם ב' אסור לו לאדם שיקדים תפלתו לתפלת הליצור' מי' עי ש"מ הר"י' ק"י ע"ה:

שם יה"ר שנת'א ונור'א שנים עליבס כונור'א זכר ודס' מי' עי ש"מ ונר"ס זר צרוך החדשות ק"י תחק"ד דכי לענין וניקת' חזירו שנתנה צנה להניקה והדירו את הונניקה על דעת רצ"ס של' תחזור עפ"י רצ"ו יעקב כו' והצ"ח ראי' ונדלונרי' זככות' ק"י צ' דרי' שר' לדצי ריש גלות'א ליתן הצן למוניקה כדי ליטש' ויד נשום דנאיונת ריש גלות'א לא תחזור צה הונניקה כ"ש הכ' דכורה ערי' ונחלקו עליו ואמרו דלא דוני ונור'ת הנוקוס לנור'ת זרי' כדלונרי' זצרכות ולואי' שיה' ונור'א שנים עליבס כונור'א זרי' כי הש"מ ק"ל רחוס וחזון הוא כו' עכ"ל וע"ע ק"י תתרי' זתשות' ונר"י ונאופנהיים שבי ונה ש'אונרת שהיא יריאה לונות לפני' לא תה' כהנת כפונדקית את הקצ"ה אינה יריאה ותי' יריאה ונצבל'א ואי' ד"ש צ"י אדם קה' יריאים ונצ"ד יתר ונהקצ"ה כנו גצ' הא לא שכיח עכ"ל והרי זה היפוך הך דק"י תחק"ד ול"ע צאונת אהך דק"י תתרי' ונהך דכאן דאונר רי' צ"י לתלונדיו כן ולואי' כו':

ב"ח א' אונר אצ"י גנוירי נצ'א לא הו' זיש'א כו' רצ' אונר כו' מי' עי ש"מ שנות יעקב ק"י ע"ז דהלכת'א כרצ'א דכאן והוא עפ"י הכלל דהלכת'א כרצ'א לגבי אצ"י זכר וניע"ל קג"ס וכן כ' ונדצרי הר"י' כאן דאין הלכה כאצ"י: — שם שהרי יוחנן כ"ג שיוג' זכהונה גדולה שוננים שנה ולצקוק נעשה לדוקי' מי' עי ש"מ תצ"ץ ח"ג ק"י קל"ה דוהו יוחנן כ"ג חשוננאי' אצ"ו של ונתתי' זעל הנכ ונכתפק ק"ש תצ"ץ זלשונס ונתתי' זנו של יוחנן כהן גדול אס תיבות כהן גדול אחרים על ונתתי' או על יוחנן:

שם ב' ואם קיים חחר לרש' מי' פשוט דאם מוכר תכ"ד של קיום קים שלום לא חסוב קיים עדיין וחחר רק לעצודה דזכה"ה תכ"ד כדצ"ר דוני וכן זצרכות כונצאר צירושלני צונכלתי'ן זחרוה' הלכה צ"י ה"י יוש' צנית הככ'א כו' אס יכול ללאת ולצדך זכת"ד ז'א כו' ועי' ש"ע ח"ח ק"י תצ"ץ סע"י צ' ועוד יוטר מי' ד"ש כאן שישור גדול יוטר ונתכ"ד לפי ונה שכתב הר"י' צעל הר"י' נדרי' פרק י"א דף ל"ו ע"א ונדפי הר"י' דשינו'א דתכ"ד כד"ד זכה"ה הוא נשום כד' שישור זה רחוש' ונרש'ן שפונות' דיצור ראשון וכאילו הוא ונדצ' עדיין עכ"ל וא"כ לפי הונצאר זצ"ס ונגילה כ"ז צ' אהך דונתפלל לרי' לשהות כדי הילוך ד' אונות קודם שיסתין ואונר שם עעמ'א נשום כדי הילוך ד' אונות תפלתו קדורה צפיו ורחוש' ונרש'ן שפונות' ע"ש וא"כ שישור כדי הילוך ד' אונות זתפלה דינו ונויל'א כתכ"ד זכה"ה וא"כ כל שחבר הוך שישור כדי הילוך ד' אונות לא חסוב קיים עדיין ואין לו לחזור רק לעצודה ודוק כי זה חידוש דין צק"ד:

שלמה

פרק שביעי

הליכות

צב

יג. קרא קריאת שמע לפני התפלה, וכיון לצאת בה ידי המצוה, ותוך כדי דיבור מגמר הקריאה נזכר שעדיף שלא לצאת בקריאה זו, כדי שיוכל לקיים מצות קריאת שמע בברכותיה⁴⁶, יש להסתפק אם מועילה כא חזרתו כב מהכוונה לצאת⁴⁷ כג, ולכאורה נראה שתועיל⁴⁸ כד. יד. שתוי, האסור בקריאת שמע, אם רואה שיעבור זמנה, יקראנה בלא ברכותיה⁵⁴ כה.

דבר הלכה

כה. שהרי מצואר צנדרים פ"ז ע"א שמוכ"ד כדצור דמי לכל דבר, חוץ ממגדף, וכחצ הר"ן דשאני מגדף דכיון שחמור הדבר ביותר ודאי עשהו צהסקמה גמורה, וא"כ לענין כוונה לצאת דלא חמיר כולי האי נראה לכאורה דמהני חזרה, דכיון שחלות הכוונה מעכבת הו"ל ככל חלות קנינים דמהני חזרה מוכ"ד⁵³. כה. וכמ"ש המ"צ (סי' נ"ט סק"מ) דצדיעצד אין לו לפטור עצמו מק"ש. ומ"מ הצרכות לא יקרא, דדוקא ק"ש שהיא מן החורה החירו לו אצל לא הצרכות שחיוצם מדרבנן, דומיא דצרהמ"ז שהחירו צירושלמי (מרומות פ"א ה"ד) רק משום דהיא מן החורה. ועוד, דצרכות ק"ש מותר לכתחלה לקרותן עד סוף שעה רביעית, ולכן ימתין שמה עד אז יפוג יינו ויצרך כדין, משא"כ ק"ש שזמנה רק עד ג' שעות. וממש"כ המ"צ שם שכשיפוג יינו יקרא שוב הפרשיות, אין לדייק דהצרכות כבר קרא צהיותו שחוי, דכוונתו רק לומר שחלה לרץ להזדרו לקרוא ק"ש כדי שלא יעבור זמנה, אצל אם רואה שיש לו שהות לקוראה עם צרכותיה, ודאי עליו להמתין ולקרותה אח"כ עם הצרכות⁵⁵.

כא. וכמו כן צשאר מצוות שהכוונה לצאת מעכצת צהן, כגון השומע צרכת הצדלה מאחר ומכוון לצאת צה ידי חובתו, ומוכ"ד נזכר שצני ציתו עדיין לא הצדילו, וצרכונו להצדיל צפניהם, וכן אם מוכ"ד של אכילת האפיקומן נזכר שרואה עדיין לאכול, יש להסתפק אם יכול לחזור צו מכוונתו לצאת⁴⁹. ומיהו אם יאמר אדם צפירוש: "צרכת הקידוש שאני עתיד לומר עתה תהי' ע"מ שלא לצאת, כי אם להוציא אחרים לצד", ואמו"כ שכת וכיון לצאת, ודאי יאל, אע"פ שהכוונה הראשונה הייתה ע"י דיבור והחרטה הייתה רק צמחשצה⁵⁰. כב. ויתירה מזו יש להסתפק צנחכיון לצאת ידי חובת קידוש או הצדלה וכדו', ואח"כ נחצרר שהיתה צדבר זה טעות כזו אשר צדיני ממונות הו"ל טעות גמורה לענין מקח וממכר וכדו', דאפשר דלא צעינן כלל חזרה אלא ממילא צטל הדבר וכאילו לא נחכיון לצאת, וצ"ע⁵¹. כג. וכמו כן יש לדון איפכא, צמי שרק צמוכ"ד לאחר גמר הצרכה או קיום המצוה, נחכיון לצאת, אם מהני. ואולי הא צהא חליא⁵².

ארחות הלכה

46. כמבואר במ"ב סי' מ"ו ס"ק ל"א. 47. ח"י כת"י למס' ב"ק ע"ג ע"ב. ועיין דע"ת סי' קי"ד ס"ו בהגה מנכד המחבר. 48. שיח הלכה סי' חו אות ט"ז. 49. וע"ע שמירת שבת בהלכתה פ"ס הע' ל"ד. 50. ח"י כת"י למס' נדרים כ"ג ע"ב. 51. ח"י כת"י למס' כתובות. 52. תשו' כת"י. 53. שיח הלכה הנ"ל. עיי"ש. ובתשו' כת"י הוסיף: ולצערי עדיין לא ברור לי דבר זה. 54. כתבי תלמידים (אשי ישראל פכ"ב